

Писцу је потребно да зна где да стави тачку

РАЗГОВОР СА РАДОСЛАВОМ ПЕТКОВИЋЕМ

Када бисте сећањем ишли уназад, које најраније године бисте могли да се сетите, код доживљаја?

То је здно питање. Скоро сам говорио о том питању за једну емисију на Радио-Београду која се бави тим питањима. Најранија сећања, то је као некакав истргнути инсерт из филма, везан, како сам накнадно установио, за другу годину. И ту се ја сада сећам како очајнички вадим неку вату из ушију. После сам установио, у разговору са оцем и мајком, да је то био лет авионом из Сплит, ишли смо на летовање на Јелсу, то су били авиони са несрћеним притиском у кабини и зато су ми стављали вату у уши.

А да ли се можете сетити тренутка када сте осетили потребу да своја запажања, размишљања, запишете?

У тамо неким позним годинама ја сам негде почео да мислим да ћу бити писац. То је неки период кад сам имао петнаест-шеснаест година и кад сам писао песме. Али, не могу тачно одредити момент када сам осетио потребу да записујем.

Ви сте одмах, својом првом књигом Пут у Двиград, били добро и похвално прихваћени...

Да, пре тога сам објавио само две-три песме у часопису.

И објавили сте есеј "Проблем простора у прози Владана Деснице" у часопису "Књижевна историја".

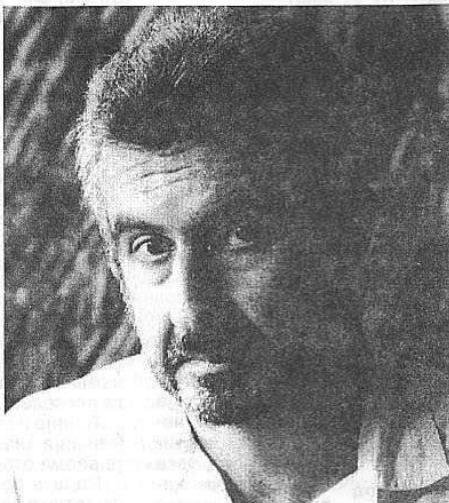
Да, то је прво што је објављено. А онда сам однео рукопис у "Просвету" где је један од уредника био Видосав Стевановић, најзаслужнији што је књига изашла.

Када смо код књиге Пут у Двиград, ту је један од ликова Антонио Ловас, па да га повежемо са претпоследњом књигом, Судбине и коментари. То су све ликови из бар један век старе прошлости. Да ли то значи да Вас више занимају ликови из прошлости него из данашње свакодневице?

То је врло занимљиво, али да најпре нешто друго кажем. После успеха романа **Судбина и коментари**, како ће се сада читати **Пут у Двиград?** Пут у Двиград је био запажен али пошто читан онолико колико је читан само у свом првој слоју, само у сплоју неке аутобиографске приче лета у коме постоји. Ја не мислим да је то најбоља књига што сам је написао. Али мислим да постоје у њој и неки други слојеви које тада критика по неком аутоматизму није запазила, јер је било логично да млад човек пише своју прву књигу у форми аутобиографског искуства и практично сви који су је читали и о њој писали држали су се тога слоја. Тако да ми је занимљиво сада, јер ће се та књига појавити поново у догледно време, интересоваће ме неко садашње виђење те мени драге књиге, као што су вам обично драге прве књиге, та прва искуства.

А што се конкретно тиче вашег питања, прво, мислим да је просто за роман потребно да знate где да ставите тачку. Немогуће би ми било да пишем о овом тренутку јер не видим крај, један природан крај. Онда, кад говорите о прошлости, онда можете говорити мирније, са мање страсти и личних повређености доживљавања, и тако даље. И вероватно зато текстом писци прибегавају прошлости. И сад је питање да ли ми, када говоримо о прошлости, то није само метафора садашњости, нисам баш сасвим сигуран. Не мислим чак само на литературу, мислим и на историографију, јер и то што се у историографији мења виђење неког историјског доба – да ли

РАДОСЛАВА ПЕТКОВИЋА најбоље представљају његове књиге, оне објављене у "Времену књиге" и оне пре тога. Узгрed ваља рећи да је рођен 1953. године у Београду где је завршио гимназију. Добитник је Бранкове награде за семинарски рад 1978. године. До сада је објавио следеће књиге, роман **Пут у Двиград** 1979. године, за који је награђен наградом "Милош Црњански", затим роман **Записи из године јагода** 1983. године; потом **Сенке на зиду** 1985. За књигу **Судбина и коментари** добио је НИН-ову награду, а објављена су три издања. Његова најновија књига је **Оглед о мачки**. А овај разговор је прављен у просторијама "Времена књиге", уочи франкфуртског сајма, на који је, неколико дана касније Петковић и отишао. Ауторизација текста је, потом, каснила, а иром случаја завршена на београдском сајму.

Радослав Петковић

је то зато, што би се рекло, што је наука напредовала или зато што су се просто промениле у времену оне тачке које интересују истраживаче па они увек проналазе оно што заправо њих знима, што им диктира садашњи тренутак.

У једном тексту који сте писали за НИН (26. маја 1995) запитали сте се: шта значи живети у занимљивом времену.

Да, мислим да на овај тренутак није могуће другачије реаговати него овако. Мислим да на актуелна догађања није могуће другачије реаговати него неком врстом новинарства, и ти текстови у НИН-у су нешто што сам дugo пријељкивао, али нисам имао могућности да добијем такве рубрике. Међутим, ја нисам жеleo да та рубрика буде дневно-политичка, јер, на kraју kрајева, не треба понављати уводнице НИН-а који постоје, нити чисто новинарске текстове које раде људи праксом и искуством вештији и способнији за такву врсту текста. Ја се трудим да то некад буде проткано (као један од последњих текстова што је био објављен, о таксистима) и неким просто детаљима свакодневице које нису на тај начин политички актуелне. То је ужасно политизован тренутак па ма о чему писали негде се очешете о тренутну ситуацију. Тренутну ситуацију која траје неколико година.

Приметила сам, читајући поново Ваше књиге, да нема ни једне а да није споменута у њој нека животиња. Понекад, да се нашалим, имате више благих речи за животиње него за људе.

Па добро, и моја последња књига је **Оглед о мачки**. И она је на један начин посвећена мачкама, мада није књига која говори само о мачкама и мачијем свету. Не знам како, али волим животиње заиста, и на известан начин оне су у неким ситуацијама увек невине жртве. Људи не морају бити невини за неке ствари које им се догађају, али животиње су увек невине јер се просто затекну у ситуацији за коју су људи крви.

У Огледу о мачки говорите о нама и о оном око нас кроз историју мачака, кроз легенде и митове. Скоро у свим књигама та тема је присутна: легенде и митови...

Оглед о мачки дошао је као жеља да се направи књига која се пише из личног задовољства, да се узме једна тема првично небитна, мада преко тих првично небитних тема се много тога прелама и може се много шта видети, и људи се често негде боље могу сагледати, зато што све сматрају мање битним, јер су опуштенији, самим тим искренији, спонтанији, а сваки однос са било којим створмом представља и неку врсту нашег огледала односа. Ми и као личности и бића у ствари и настајемо кроз односе.

Ваш издавач је, по свему судећи, "Време књиге". Они су објавили друго издање Сенке на зиду и треће издање Судбина и коментари. О издаваштву би се могло сада много говорити, велики издавачи су у кризи а све је више мањих и перспективнијих.

Ја сам врло задовољан "Временом књиге". Ја сам један од ексклузивних писаца "Времена књиге" тако да је то мој издавач и надам се да ће остати мој издавач и даље. Да се ту ништа неће мењати јер ја сам задовољан, а надам се и издавач.

Казали смо, "Време књиге" је сада мој издавач, а моји први издавачи били су велики социјалистички издавачи. Не треба грешити, било је у њима и великих, сјајних људи, у тим редакцијама. Мени је сарадња са некима, као на пример са Драганом Лакићевићем, или Мишом Стамболићем у "Нолиту", "Просвети",

остала у јако лепој успомени. Али, један од великих проблема тих издавача је што су били преоптерећени људима, апаратом, углавном администрацијом, тако да људи који су желели нешто да мењају у том односу писца и издавача заправо нису ништа могли.

Сада је све више присутно менаџерство, или посредство агената, који раде све административне, реклами и друге послове за одабраног писца, склапају са њим уговор, и, наравно, за обављање тих послова примају одређену превизују.

"Време књиге" то чини, преузима да у исто време буде и агент својим писцима: од тражења преводилаца, издавања, маркетинга и тако даље. И то мислим да је једна промена у издаваштву, вероватно, и то не само када је у питању, бар ја тако мислим, квалитет. А што се тиче Душка Ковачевића, којег смо у разговору раније споменули, и његовог агента, сећам се када сам ја говорио како у Америци постоје агенти у књижевности, сви су се згражавали, јер агент узима проценат. Увек сам говорио да бих био пресрећан да наћем неког да ми обавља гомилу послова, и наравно да ће узети проценат, јер нико то неће радити цаје.

У Огледу о мачки додирнули сте питање времена: време садашње, време ратно, време насиља, уопште време живота и смрти. О протоку времена...

Пре свега, роман има везе са протоком времена, ако ништа друго, оним најбанијим, јер вам је потребно доста времена да га напишете. Ово сад звучи као банањост, али у ствари није. Јер у том времену, у том процесу настајања једног романа, који је природно дуг, дужи, не мора бити увек, али у принципу јесте, оно што сте замислили о једном предмету изгледа сасвим другачије него што се дешава у једној другој форми; у једном процесу сазревања, то је у некој мери интеракција између текста и писца, значи, између написаног текста и првобитне замисли. Тако да већ ту осећате неки рад времена, јер је то оно што је само могуће у једном временском протоку.

Обично доста брзо пишем када пишем, али зато постоје паузе између писања. **Судбину и коментаре** сам написао јако брзо, за два-три месеца, до ситуације када је мој јунак стигао у Трст, и до часа када упознаје Катарину Ризвић. Био сам јако

задовољан оним што сам написао, али сам осетио неку потребу да се зауставим. То је нешто што човек осети, када ради роман, као чвориште које треба разрешити и ако ту забрљате ви сте упропастили све оно добро што сте урадили. И бојао сам се тог тренутка, да то дирам, и направио сам паузу годину дана. Када сам то решио, онда сам радио брзо. Тада више није било проблема, али је требало то неко временско врење романа, чак просто не дирати га, да би он једноставно сазрео, као неко решење.

Роман Судбина и коментари, са историјом грофа Ђорђа Бранковића, вратио нас је у једно време нама, условно речено, кроз форму романа мање познато...

Знате шта, људи обично мисле да писац историјског романа на треба да зна доста, али не превише. Већину потребних књига сам већ имао у својој библиотеци, у тренутку када сам почeo да пишем роман, што је случајно јер човек набавља књиге по неким интересовањима по којима му се формирају теме. Потпуно неплански сам купио књигу о ратовима у Јадрану 1813. године. Тог тренутка била ми је некако занимљива, ништа о томе нисам знао, а на неки начин сам везан за Јадранско подручје. Од детињства сам проводио по неколико месеци у Ровињу и околини. Тамо смо имали кућу, и од упознавања Истре, остала ми је везаност за то подручје. И одатле та везаност за Истру. А одатле и та везаност са Италијом, пошто је Истра место где су се стицале различите културе.

Често говорите о сновима: у записима...

То је, можда мало и функционално, мислим литерарно. Снови су јако захвални за неке најаве, нека првидна или тачна објашњења догађаја. На kraju krajeva, снови су то и у животу. Тако да у животу не држим тако до снова колико би се могао стећи утисак у књигама. Мада редовно записујем снове кад их се сећам, а не сећам их се увек наравно. Као поступак писцу су врло згодни.

И на крају једно уобичајено питање: када ће Ваша нова књига у свет читалаца?

Надам се да би идуће јесени била готова збирка прича.

Радмила Гикић Петровић

